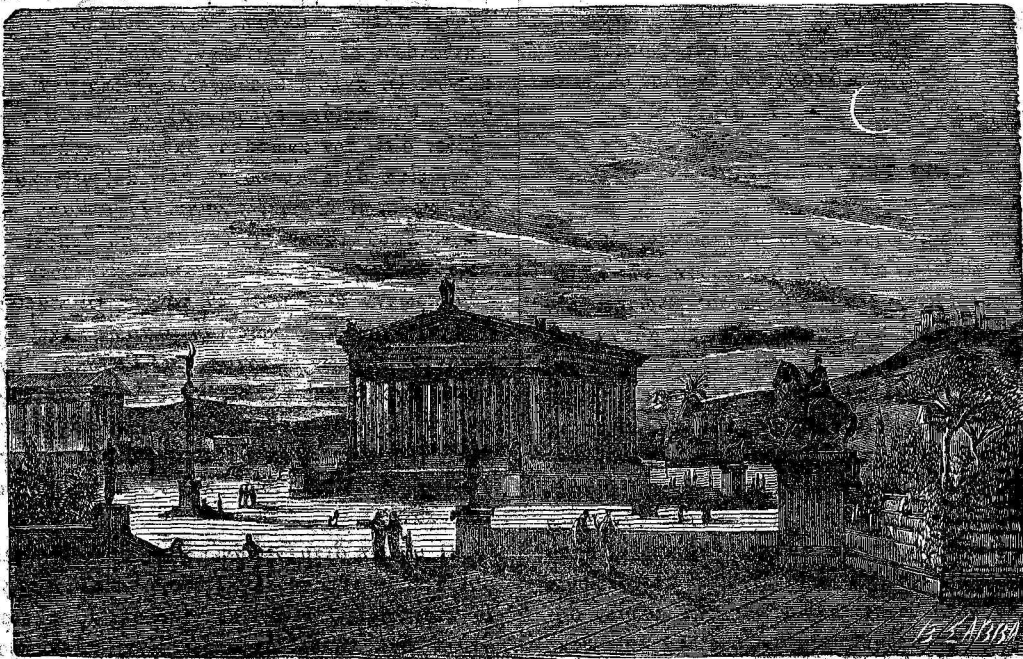

Ο ΕΝ ΕΦΕΣΩ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ

Ὁ ἐν Ἐφέσῳ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος κατετάσσεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς τὰ ἐπτὰ θαύματα ἐνεκα τοῦ μεγέθους, τῆς δαπάνης, τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν πλουσιῶν ἀναθημάτων αὐτοῦ. Ὁ ναὸς ἦτο ὁ μέγιστος πάντων διότι εἶχε 425 ποδ. μῆκος καὶ 220 πλάτος· τοσοῦτον δὲ μῆκος καὶ πλάτος οὐδεὶς ἄλλος τῶν ἐλληνικῶν νηῶν εἶχε. Ὁ ναὸς ἦτο κατὰ τὴν ἐκφρασιν τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ὀκτάστυλος, δίπτερος, διάστυλος, τουτέστιν εἶχεν ἀνά 8 μὲν κίονας ἐπὶ τῶν μετώπων, ἀνά δύο δὲ περὶ τῶν σηκῶν. Οἱ κίονες ὑφ' ὧν περιεβάλλετο ἦσαν 127, ἐξήκοντα πόδας ἕκαστος· αὐτῶν ὕψηλός. Τοὺς κίονας τούτους προσήνεγκον δῶρον 127 βασιλεῖς ἢ ἡγεμόνες τῆς Ἀσίας. Τῶν κίωνων τούτων ὧν τοὺς πλείστους ἀνέθηκεν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς τῶν Λυδῶν Κροῖσος, 36 ἦσαν κεκοσμημένοι ἀναγλύφοις. Εἰς

γνώστα· τῆς Ἀθηναίδος, διότι καὶ πολλοὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ χριστ. ναῶν ἀπεπερατώθησαν μετὰ αἰῶνας, ὡς ὁ ναὸς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἐν Ῥώμῃ. Οὕτω καὶ ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Κολωνίας ἀρξάμενος τῷ 1248 μόλις τελειώνει τὴν προσεχῆ Σεπτέμβριον, ὃ ἐστὶ μετὰ 632 ἔτη.

Ὁ περίβλεπτος οὗτος ναὸς, ὃν καὶ αὐτὸς ὁ Ξέρξης σεβασθεὶς δὲν ἐπυρπόλησεν, ἔμελλε νὰ γείνη παράναλμα τοῦ πυρός. Τὸ πῦρ ἐνέβαλε μακινώδης τις Ἡρόστράτος, ὅστις δόξης ἀνιέρου ἐπιθυμῶν ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ τὸ ὄνομά του ἀθάνατον διὰ τοιαύτης πρωτοφανοῦς καὶ πρωτακούστου ἱεροσυλίας. Ἐπυρπολήθη δὲ ὁ ναὸς τῷ 356, καθ' ἣν νύκτα ἐγεννήτο Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας. Δεκατέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν πυρπόλησιν οἱ Ἐφέσιοι ἀπεφάσισαν ν' ἀνοικοδομήσωσιν αὐτόν. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ προθυμία καὶ ὁ ζήλος αὐτῶν, ὥστε ἕκαστος συνεισέφερε ὅ,τι ἐδύνατο, αἱ δὲ γυναῖκες

Ὁ ἐν Ἐφέσῳ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος.

δὲ αὐτῶν, ἔργον τοῦ περιφήμου Σκόπα, ἐθαυμάζετο κατ' ἐξοχὴν, ἐπὶ τῇ τελειότητι αὐτοῦ. Ὁ ναὸς ὑψοῦτο ἐπὶ κρηπιδώματος, ἔγοντος δέκα βαθμίδας. Στοιχένος σταδίου τὸ μῆκος ἐξετείνετο ἀπὸ τοῦ ναοῦ, ἵνα προφυλάττῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς βροχῆς. Τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ ἐτέθησαν ἐπὶ ἐδάφους ἐλώδους, ἵνα ἀσφαλίσθῃ ἀπὸ τῶν σεισμῶν καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ρυγμάτων. Ἴνα δὲ τὰ θεμέλια ναοῦ τοσοῦτον μεγάλου κατακαθίσωσιν, Θεόδωρος ὁ Σάμις ὑπέστρωσεν ἐν τῷ ἐλώδει ἐδάφει ἀνθρακᾶς καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐστρώσεν ἔρια. Ὁ ναὸς οὗτος ἐτελείωσε κατὰ τὸν Πλίνιον μετὰ 220 ἔτη, ὅπερ σημαίνει ὅτι ἡ οἰκοδομὴ διεκόπητο καὶ δι' ἄλλας μὲν ἰσως αἰτίας, ἀλλὰ κυρίως δι' ἑλληνιστ. χρημάτων. Τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήττῃ τοὺς ἀνα-

ἐπώλην τὰ χρυσὰ καὶ πολύτιμα αὐτῶν κοσμήματα. Ἀλλὰ καὶ τοὶ οἱ Ἐφέσιοι ἐφάνησαν τοσοῦτον ἐλευθέριοι, καὶ τοὶ μεγάλοι ἦσαν αἱ ἐξ ἀπάντων τῶν λατρειῶν τῆς Ἀρτέμιδος δώρεα, καὶ τοὶ ἀφιέρωσαν τὰς προσόδους τῶν δύο παρά τὴν Ἐφεσον λιμνῶν, δὲν δ' αὖ κατ' ὁρισμὸν νὰ φέρωσιν εἰς πέρας τὸν ναόν, ἂν μὴ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέτρεπε αὐτοῖς νὰ διαθέσωσι τοὺς φόρους, οὓς ἐδίδον ταῖς βαρβαρίαις, ὑπὲρ τοῦ ναοῦ.

Ὁ νέος ναὸς ὑπερέβη κατὰ πολὺ τὸν πρότερον κατὰ τὴν πολυτέλειαν· πᾶσα ἡ ξύλωση αὐτοῦ ἦτο ἐκ ξύλων πολυτίμων καὶ ἀτήπτων, οὕτως ἡ ὀροφή κατεσκευάσθη ἐκ κεδροῦ, αἱ δὲ διακλίδες καὶ αἱ θύραι ἐκ κυπαρίσου συμπήκτου. Τὰ ξύλα τῶν δένδρων